

Куп. 2.
Т-51

М. ТОРОВАЈЕВ

134.
6/12/1938

БРЛАР ЏБЈНАОЈБ

ЉБРОЈБЗМАМБАС
1938

МОЛДОҒАЗЫ ТОҚОБАЕВ

СБОРНИК СТИХОВ
ВТОРОЙ

II

НА КИРГИЗСКОМ ЯЗЫКЕ

КИРГИЗСКОЕ ГОСУДАРСТВЕННОЕ ИЗДАТЕЛЬСТВО
ФРУНЗЕ 1937 КАЗАНЬ

MOLDOҒАЗЫ ТОҚОБАЕВ

769

ЕКІНСІ ЫРЛАР
СҮҖНАДІҖ

II

F-24159

ҚЫРҒЫЗ МАМЛЕКЕТ БАСМАСЫ
FRUNZE 1937 QAZAN

Киргиз
Т 51 ИЯЛ

★
Çooptu redaktor
ELEBAJEV MUQAJ

★
Texredaktor
GAJFULLIN N. A.

★
Çooptu korrektor
QASBMOV Z.

★

276015

Центральная научная
БИБЛИОТЕКА
Академии наук Киргизской ССР

SAQALDЫ

I

At ojnotur,
Qorwaşь vasmacьlar,
Kişi eltyrup,
Baş kesip qançor şumdar,
Qançar şiltep
Tap berip eldi talap
Quraldanьp,
Çyrgendө еп vuzuqtar,
„Bomбу taştap,
Oq casьp çooço qarşь,
Şьlojanьşьp
Cьqьşat“ dep uqcu elem,
Zor Ançьjan,
Oş çaqtan qoldor kelip,
Er qьzьldar,
Şanduu“ dep көp uqcu elem.
„Men da varsam,
Qoşulsam, paqta çьjsam,
Vasmacььp,
Baçьntsam, erlik qьlsam,“
Eпser-eңser,
Danqьna tyştuk çaqтьp,
Cьп çyрөktөп,

Berilir qızbaqsa—elem,
Çerine da,
Elne da,
Kenine—
Degdej-degdej,
Korsəm dep baş lıci elem.

„—Piste—çağacaq,
Mejtzder çapan eskən,
Altın paqta,
Aq talaa nar ezelden,
Bolorsun sen!
Əkytte kərbəj qalsan,
Başın tartıaj.
Bara ver andaj çerden,“
Qısa qarmar,
Qolumdu syləj-syləj,
Bir çoldoşum,
Syrottəp maqtaj bərgen,
Maqtaj bərgen,
Mən da bilgen,
Bile-nile,
Çatqa alıp qattaj bərgen.

Kərdym bygyn,
Uqqandardə kəz mənən,
Keldim bygyn,
Bolşeviklik kyc mənən,

Uqcu qalıqm!
Kərgəndərym çazajın,
Mən eskənmyn;
Тавым қураған іш менен,
Andan veri,
Dalaj çıldar ətyptyr?
Çardaj urap,
Eskillkter kəcyptyr,
Suluu qızdaj,
Sujsalır wejl kytyr,
Qurquu talaa,
Nootudaj kəgəryptyr,
Eselek el,
Kişi ezgic zulumdardənn,
Muzdaj erip,
Alq qurqar vutyptyr,
Qoçojun da,
Bajıice da vasənpər,
bılap,—səqtar,
Kylyn savar çyryptyr,
Ajdaj balqər
Altın emgek adəmdar,
Bet alqandənn
Baarənn qojvoj çeniptir.

Bul Saqaldə,
Bajaqərdaj qanduu emes,
Butu məgdəp,
Andaqərdaj çardə emes,

Toosunan ken,
Çaquadan kenc orjuştap,
Qalqı şajır,
Çeri sonun şandıu eles,
Kudalajev,
bısjajev opuruluş,
Bırqıratır,
Qajıstaj dındar tilet,
Kyn ojana emes,
Tunçurap çatqan tyndə,
Bolot atın,
Çulquntup minip çyret.
Toptu çarır,
Çoo sajbır kengən erdej,
Azamattar,
Bajge alıp qars-qars kylət.
Kylışet da,
Çyryşet da,
Çenışke,
Çajnap turup,
„Bytтыk“ dep raport beret.

Çyrey dostum,
Emilbek traktorcum,
Bolot tulpar,
Çer çarçır dirildesin,
Çalqajojan tyz,
Şandıu ölke, semiz şaqtar,
Qara san-san,

Körpedej tyrgə kirsin.
Açar, Ajşa,
Qalaby, Surmaqandar,
Eercij qarap,
Qıbzıqsın, şaq-şaq kylsyn.
Omorqul da,
Ormondop mojnun toloqor,
Azildeşip¹,
Siz menen qoşo çyrsyn.
Bygyn erten,
Qoş cıyat qazojanaqtap,
Tazalanbaj,
Çigitter egilbesin
bıdam-bıdam,
Soqo, şajman.
Bolup qam,
Qajda udarnik?
Daqır kycyn demdesin.

Mına vizdin,
Keryp çatqan dajardıq.
Biz vaşınan,
Emgek ycyn çaraldıq,
Tartın tuzun,
Beker çatır tatnastan,
Tap majdanda,
Bir-eki dep sanaldıq.

¹ Azildeşip—Çoldoştuq şıldındaşuu maanisinde.

Məna vizde,
Bolur çatqan çaqlıq
Çaqlıqta,
Çaratqan viz çavılr.
Uqqun tavım,
Ajtqanındaj qıymıldır,
Başqı tyşım,
Paqtadaşız qamınlır,
Uşul vizdin,
İşter çatqan işsiz,
Ordu menen,
Çumşalmaqta kucuyuz,
Şandıu qalqın,
Ceciminde emne ajtsan
Ajtqanındaj,
Çaqlıq vıtkən kışsiz,
El da çaqlıq...
Çer da çaqlıq,
Men çaqlıq,
Al çaqlıq,
Baar vizdin encisiz.

Bol Sejdaqmat!
Toloqoğun maşınadı,
Tentek sajoğa,²
Biz ucyn kəp maj keldi.
Bygyn taşır,

² „Tentek saj“ pojuz loqtoocu temir çol bstantsijası.

Bygyn vıt venzin kerek,
„bqcamda“ dep,
Narkomdor qavar vırdi.
„Maqul qırsum,
Direktor dajarmın“ dep,
Kylyp şofer,
Çarqıldır „varam“ dedi.
Paravozdoj,
Zırqırap coq avtagard,
Ot qazanı,
Qajnadı bolur şart-şart...
Dypə dyp-dyp,
Kırsyldəp dənşölegı,
Cımrilet,
Castarın caqa-caq-caq...
Qara çoldo,
Batqaqtar qaqlıqlır,
blajlandı,
Sarı suu şarpa şarp-şarp...
Qana sovhoz,
bklad acıajıyındı,[?]
Benzin keldi,
Ötkörp alıajıyındı?
Syjle çoldoş!
Direktor bolşevikce,
Traktordun,
Azıoşın qamdaıyındı?
Eger erten,
„Maj çoq“ dep kınk-manq etsen,
Biz ajtasız;

Өкмөттү алдайсѳнѳ?,
Al sen aйтѳ,
Er ѳofer piktinди,
„Maqul“ degen,
Sөzүndү tanbajsѳnѳ?
Танѳsаjыыз,
Алдаsаjыыз,
— Апырбыз,
Оjоо bekem,
Bul anttѳ qarmajsѳnѳ?..

II

Sajmaluu сөp,
Çajqaloqan көк qulrunoqan,
Çardaj alыs,
Çajnaoqan suu tolqnoqan.
Şajdoot kyctөr,
Şanduu ketmen çarqыldар,
Tekşl kyly,
Ynge-ynder qoşuloqan.
„Kele ketmen!
Çarcasajmыn çavamыn“,
Çөөk aloqan var,
Qatar turup otuzdan,
Agat çatat,
Aldы-artында meltrep,
Şыldы-şыldы,
Agat menen suu kelet.
Porpuraoqan,
Boz topuraq eşilse,

Qalqan – ketmen,
Baary tep-ten serpilet.
Сымыр нилек,
Сөer nijlep kyckө alsа,
Bolot көөdөн,
bldыj-өjdө termelet,
Termelet da
Sermelet da
Çeñizke,
Emgek taşыр çavыq işi tendelet.

Qocqul qara,
Kөгylçyrym çalыbraq,
Kylыmsyрөjt,
Kyndu qarар çaldыrap,
Oq arыqtan,
Aşa qojup çajралыр,
Aqыр çatat,
Kөk qaşqa suu şыldыrap,
Yrөp-yrөp,
Kultivatsija madalsa,
Çaпырыqtajt,
„Zigzag“tarы şanoqыrap,
Qumdan çumşaq,
Boz topuraq eşilse.
brөp turat,
Tomuqtaj taş зыrqыrap,
Uctu „akucnik“
Unoqusunan batarda,

Çer qatqatqar,
Büt-cüt volot vırqıbrar.
Çaş valatb,
Tal, qaraşaj eñdenur,
Bojun salat,
Altın paqta valıbrar,
Paqtacılar,
Cavıqçılar,
Camdanır,
Mına çenış,
Kynde oşondaj iş qılat.

III

Ter-tegiz,
Oj, qırı çoq mejkin talaa.
Manattaj,
Betl alıbrat mıñ quvula.
Mamıqtaj,
Aq vılaşja qucaqtaşır
Toluqşır,
Uqtar çatat, qaraşıla!
bıqındaj,
Solquldaşjan çaş pajasb.
Sajkenet,
Tışyn çıtıar Qalıbrıaşa.
Şuudurajt,
Qara qıjaq, qamış çeptej,
İmerip,
Aq vılasın qolojo alarda,

Ajqırır,
Kök saqal cal sıgıen salır,
„Burmağan!
Öjde tur“dejt qoj çaşınva.
Şaraqtar,
Qız-kelinder kylyp qalat,
„Cın ajtat,
Akem bilet çäşä .. çäşä...“
„Catırar,
Qozo çajnar tekşı acıldı,
Sır ajtam,
Syjgen çenem Qalıbrıaşa!“
Ormondor,
Omorvek da ırqır qalat,
Tıjtır,
Burandaşjan kelın-qırıa.
„Körınvajt,
Burulqanım qajda-qajda?
Qajratb,
Coñ elejo etkön ajda?
El duular,
Çer melmırep paqta kylet,
Betme-bet,
Çarışalır cır majdanıa!“

Erkin yn,
Eziltken kyy eelikkendej,
Kyn caq tyş,
Zaqım ojnojt, soqqon çeldej,

Qonur kyz!
Qozyl, suudaj arpaq altyn,
Beyzptyr,
Aq sarqyldap eçigejdey.
Sonundan,
Sonun köryp maaşur bolup,
Çyrgöndör:
Paqta terip sermej-sermej.
Con MTS,
Kirgen suudaj kövyk cacep,
Kypyldejt,
Gudok urup ot kemedej,
Şaq-şaq,
Cot qaqylyp qajta-qajta.
Nomurlap,
Order çazyр dıjqandarqa,
Bugalter,
Esepiler öbekteşet,
Kyny-tyн,
Minut, sekund ajdan-ajqa.
Qyltyldap,
Qyldy çarap ten taraza,
Kömylet,
Ysty-ystyne aq paqtaqa.
Aq altyn,
Yjmek atyp munarlanyp,
Tirelet,
Qajqlaqaн con sarajqa,
Baatylar!
Lenin atyn saqtaj bilgen,

Aq altyn,
Talaaların qardaj qapta.
Mına vagon,
Dajar bolqaн,
Çoluna.
Narkom bergен,²
Bujruqtan çandaj saqta.

IV

Biz vaşınan,
Qyzmat şartın belgenyз,
Mındaj qyzmat,
Alda nece kergenyз,
Ar-sar syjlee,
Köz vojoo adattardan,
Qacyp bгааq.
Сыны болуп көнгеныз.
Bizdin MTS,
Сынылыqtын уstynde,
bras сыны,
Bolup çatat iş çyzynde,
Işendirem,
Uvadavız eki emes,
Eki syjlee,
Bolşeviktin işi emes.

² Narkom bergен — Çyk tartuu pojuzdardın işin oңdoо usyn ç. Kaganovictin bujruqtın eskergendik.

Центральная научная
БИБЛИОТЕКА
Академии наук Казахской ССР

Uq Omorbek,
Coqulup raport berdik,
Ajtqan anttə,
Qol menen iştə kere'c.
„Biz vuzsaqan,
Sepil çoq“ kəsəm ajtqan,
Al ketmendı,
Cap çerdı demer-demep..
Sənalıqan el,
Bolşevikter,
Baarə ten.
Stallıge,
Lenincil çoovun beret.

Aqus. 1935-çılı.

PAQTA TALAASENDÄ

Brıqalır qojuu çalıbıraq,
Kılyndejt kyngə çalıbırap.
Butaqıb saqtap tenselip,
Aq altın tılep valıbırap.
Acoldıb tekşı senselip,
Aj tijgendej çarqırap.

Bulasıb çumşaq çıbektej,
Pajasıb cımrı bilektej,
Canaqtarıb çarqırap,
Aqıq taştuu sedertej,
Aq altın bulajt qırmanda,
Aq qar çatqan belestej.

Sozulıqan uzun agatda,
Etegi tolup zamatta,
Maasır bolup salıbandar,
Erkin emgek paradda,
Kındə çenış — kındə ystəm,
Kenyşken oşol adatqa.

— „Tijşbeci qoj, cunaq“
Bilmeksen bolup qanquular,

Imere qarmap paqta alsa,
B: rmettej teri tamcylap,
Bilerman çenem iş baştajt,
Tandap yzyp danduular.

Araba, ceten, maşına,
Qarş-terşi çyrgendə,
Qars-qars kylyp Sooronbek,
Qatarqa kirip al, vlrge,
Qaadasynda qyjmyldajt,
Paqta taşyp punktke.

Qalraşy tırtık qyrdanyp,
Qajraty kycəp surdanyp,
Ajqyryp iştin başynda,
Paravozdoj camdanyp,
Ajtyluu Saqyn cal uşul,
Kərgyn kelet tandanyp.

„Terci—ter“ dep şaştyryp,
Tergenin girge tarttyryp,
„Kim şamdaqaj, kim voş“ dep,
Birin-biri saqyryp,
Şyldəndaşyp qalyşat,
Duu etip tekşl qatqyryp.

Punkttn icl vşqyldap,
Taraza vijler zəryldap,

Qalqyldap qalyñ çyk kelse,
Cevər erler şyryldap,
Paqta yjyşət zanqajtyr,
„Çenışke“ dep qol vulojar.

Buralyp çoldon cañ cəşyryp,
Maşına tənbaş carq urup,
Rulyn mşqcyryp şoferler,
Qybaan qyştaj talryryp,
Añyz qojvoj aralajt,
Deñkiygen qaptar tarttyryp.

Çekendej çivək samsaalap,
Kərpədəj vedə qajqalar,
Köz tajqylytyr, kəən əşyp,
Zaqymdar suluu car tarap,
Qucaşynda çatyşat,
Qubanyp elim aloqalar.

Qomuzun kyyləp toloşyp,
brcşş kyugə yn qoşup,
Cəq tyştərdə coşulup,
Tamaşa—vij ojnoşup,
Şajyr çaştar şaңdanat,
Tereñ maqsat ojloşup.

„Arşyñ attap tətələp,
Çaşymdan taanyp vilgen çer,

Kəpələk quur vərələp,
Çənajlaq curqap kəngən çer,
Ketməndep iştep çyrsek da,
Pajdasın başqa kərgən çer,
Çetimdik kelip başıma,
Kər qazıp atam kəmgən çer,
Manaptar alıp vaqcamdı,
Sarçandap qonus bəlgən çer,
Men ucun bygyn cecildin.
Тувəлык нızге бекилдін“
Dep Sooronbek akti alıp,
Syjynet, kylət, şattanıp.

„Eseptər aj, kyn ıvaoıbn,
Emgektin vintin buradım,
Calqajoıan semiz kyr çerden
Aşızam altın vııaoıbn“.
Azamat antın qajtalap,
Tolturoıan esaq planın.

Sooronbek bygyn çapı cal,
Kyrəşte çyryp qanbıqqan,
Qaldajoıan kolhoz ustabı.
Paqtaça sonun daanışman,
Qol qarmaşır bir çyryp,
Əndyrışte taanışqam.

Kyndə gyldəp çajnaoıan,
Erkin emgek çajnaoıan,
Qıjqrıg — duu dyvyrttəp,
Qızıl tuusun ıroıaoıan,
Stalndik doogunda,
Cerin çazıp çıroıaoıan,
Mına bızdın kolhozcu,
Paqta — çıvek çajnaoıan,
Əzdəştıyıp əmyrdyk,
Qorduu carva çıçaoıan,
Bızdın kolhoz kərky uşul,
Kındəj balqıp nurlanoıan.

runze. T.X 36-ç.

MALCЫLAR

„Uşul çaşan ken qonuş,
Başnan bilzdn çer bolot;
Asqarduu, aşuu, adırduu,
Ataqtuu, danqtuu bel bolot.
Ajran, qamыз mol çuurat.
Telegeji ten bolot.
Tөр çaqь tegiz, oju tyz,
Car taravь ken bolot.

Tөrt tylyk төлдөр çatqanda,
Çumşaq salqьn çel çyryp,
Ajьl ystyn bulut basqanda,
Sajmaluu — gyldyy tyrdyy çөр.
Atьr çьtьn cacqanda,
Çьloja — çьvьt qoo devej,
Kylyndөр көркyn acqanda,
Kөnylym өsөt, maqьdьrajt,
Boj çazьp mooqum basqanoja,
Kim eriksin, kim qacsьn,
Ergillip malьn vaqqanoja.

Qaracь çьrojal çerlmdil
Kөrdynьvy aqqan kenlmdil?

Uşul qonuş kyr çajloo,
Erkeletet elimdi.
Elimde — çerde çaңьььq,
Çaңьььq kynde çaңьььp,
Çirelep çьlqь, qoj төлдөр,
Sajrandajt malь çajььp,
Çaqada vede, tooda çөр,
Çьluular saraj salььp,
Zor өlkөm өsyp tolquşup,
Çeñişke boldu el qarьq.

Өskөndyk varьь өзymbө,
Keceki qojcu muңduu çaş?
Qan çөtkyryp qajorь icip,
Ajavaj zapqь көrgөн vaş.
Emi qandaj dartьn var?
Syjynçy çyrөk, көnlyndy ac!
Sevevi tavьm işenet,
İşenic antьm eki emes.
Fermanьn malь qolumda,
Dyrkyrөp төly çetilet,
Bedeldyy kolhoz çьnalьp,
Negizdyy vajььq vekilet,
Daqь kycөр — daqь işter,
Emgektin teri serpilet.

Çalojanь varьь sөzymbdyn?
Pikirlm dajьn tavьma,
Çavььqar çatar çajьm çoq.
Çetkenmin kycөр çaqьma,

Qar emes, mejli muz qaasın,
Etijat bolom malıma,
Muz emes, qartap çut vassın,
Başınvajm anın qaarına.

Tyvölyk alojan çerim var,
Qampa tolojon egin var,
Betege-bedem aralaş,
Yjmek-yjmek cösym var,
Cьdasa qartap sel çyrsyn,
Çendirses, ajik elim var.

brasvı tentuş Aqmat dejm?
Ilelevej vat vas dejm,
Qotorup qonuş calıñ,
Bul öndyr malıja çaqvas dejm.
Çojqundap qaldı çılqılar,
Sazdaqqa çuuşap çatras dejm.
Çoçorqu señlr ot eken,
Tör çaqvı suulu voş eken,
Arqı saj qojdun çeri eken;
Eckige zoosu keñ eken,
Kektreñ şıbaq, voz quuraj,
Berekelyy vel eken.
Çuuşap qaldı tıjaovı,
Ajdası maldı çajalı.

Ker vıştı megdör qalıptır,
Taqası çoq butunda,

Bell neş çoor vajquştun,
Ölvöse eken qvşında,
Eşek mingen şymşyktör!
Qvşnajvı maldı uşunca,
Zvşjankeç soqur kervöjvy?
Şvlar-şvjarap mınvejsi,
Qara casuul at mınveji,
Çaj vastırıp çyvöjvy,
Uşundaj "aktiv" voloqonso,
Namızdanır ölvöjvy.
Körynvöjt qajda çeerde vee?
Toqtovoj çyret çelege,
Çajı-qvşı qoldon çep,
Könuytyr vışqan bedege,
Kec da qvştap qaldı oqşojt,
Cьqcsı tigil dövöge.
Oj Şerimbek! çaj vastır!
Zoruçat atın öjdöde.

Şordop çyret qojlor da,
Az kynı tuzsuz qalojanıja,
„Daqvı çyz put“ tuz degem,
Baja kynı varoqanda,
Al, tıraqa uqsası,
Kör qajtalap ajtsan da,
Sarı atandı ajdap kel,
Qomdop-comdop çajlap ver,
Men kelgence saq bolup,
Malıja köz vol Aqmat sen,

Boz ajoyr da çemstrep,
Yrrejyr çydör qalojan vejm*.

Çurqurap cıvır qoj keldi,
Tegerekter kögöndy,
Uuz emcekti soruşup,
Qozular sytkö keneldi,
Aqırın çılır kyn vattı.
Bir az turup el çattı,
Çalorız ojana malcılar,
Köz İrmevej tyn qattı.
Arqı sajdın vaşınan,
Şerimvök ırdar yn tarttı.

15/VI 34-çıl.
(Qocqor).

TOO ÇANBNDÄ

I

Zor Tjanşan,
Keñ Ala too,
Asqaluu vel,
Qarçoraj zoo,
Sajmaluu net,
Çaşıl şıver,
Calqalaşan,
Kyr çajloo.
Qalıñ badal,
Çaş qajınduu,
Salqın ava,
Tör çajloo,
Ajran qımbız,
Çuuratı mol,
Berekelyy,
Keñ çajloo,
Dyrkyrögen,
Tört tylyktyy,
Telegejl,
Teñ çajloo.

II

Tamşandorojan,
Tañ qaldorojan,

Bulsulu bar,
Miñ qusuloğan.
Qbraan quştar,
Toodo sızıp,
Byrkyty bar,
Şaşıboğan.
Mal—qajæeren,
Baarъ aralaş,
Qojun byt kenc,
Tjanşan.

Tjanşandın,
Kerkyn acqan,
Altın kömyr,
Kender tapqan,
Anda esender,
Minder...minden,
Cojun bulcun,
Azamattar,
Aq qar, kék muz,
Möngy wuzup,
Qolomoldop,
Işter çatqan.

III

Uşul elke,
Elkin çerdin,
Uuzun icip,
Tyşyp meerim,

Kylyk tulpar,
Kytken eldin,
Kyysyn certip,
Çazsam cerim,
Kymuş kyndyn,
Nurun çättar,
Qoroşundaj,
Balqışt tenim.
Balqışın ten,
Köjkölsyn çan.
Baqtış ucyn,
Erkin eldin.

IV

Çajıt çaqtan,
Çajnaoğan mal,
Çur-çur wolup,
Körynşö şan,
Ilek-ilek,
Çılıq kelet.
Kötorylyp,
Asmanoğa cañ.
Çandasın kék,
Broşalsın çep,
Çumşaq sooru,
Qonuştan.

V

Asqalardan,
Tıp-tik aqqan,

Tunuq vulaq,
Saj çarırtqan,
Teldy qonuş,
Öndyrynde,
Qoj catırap,
Çuuşap çatqan.
Bolup qım quut,
hız-cuulu...
Qandaj sonun,
Tandırtqan.

VI

Arqı qırdan,
Atırbıloqan,
Baatır Saqıbn.
Con voz atcan.
Yndyy surnaj,
Qıl qıjaqtaj,
Sozolontup,
Coor tartqan,
Şajır kılky,
bıqırırq duu...
Uqqandardı,
Suqtantqan.

VII

— „Turcu Saqıbn,
Çyr naralıb,
Malıqa qonuş,
Teñ calalıb.

Tıgı beles,
En çajlıu eken.
Çardaj saraj,
Ken salalıb,
Oju typ tyz,
Çajıq adır,
Anıdan şuuşaq,
Cöp cavalıb“.

VIII

Teren kırtky,
Kızgydaj muz,
Qar voroşo,
Ajazduu qıq,
Bulut ıyrkıyp,
Buu cacqanda,
Özen tozdop,
Qapsalan çut —
Alçajtıp,
Oozun acqanda,
Tilstz çoonun,
Berip çoonun, —
Kılın ucır,
Asmanoqa.

IX

„Bol Qalıjpa,
Bol şaşalıb!
ıldam-ıldam,
Biz basalıb?

Mөөрөп турат,
Kök qunaçan,
Saandan kerkyn,
Kel acalıb,
Emcegi çoon,
En syttyy,
İjip ketiñ,
Toz caqana.

X

Qojau—selai,
Qaptap keldi,
Tart tezireek,
Çaj kögeendy,
Toz arçaqan,
Dür aerasin,
Sanajleqob,
Mal tygölöy*
Kerme toonun,
Kelseti uşul,
Tymon-tyrkyn,
Köp fermaluu.

XI

Yjmek-yjmek,
Kök sedendı,
Qampa toloqon,
Çemderindı,
Kocky selge,
Çutqa qarşo.

Çanar toodoj
Emgegindı.
brdaj-brdaj,
Kyygö qoçom.
Baator Saqıbn,
Erligindı.

1976-çıl.

Betme-bet çarqal zaman cən kezdeşip,
Çeniştin kyysy ojnolup qumarlantqan.
Əmyrdyn taqdyr tyjynyn cecken əndyy,
— „Bul emne? bul dokument bizge arnaloqan“

Ojdun çer, çalama zoo basqan elder,
Çulquntup kylyk tulpar baqqan erler,
Kyny-tyn, senkud-minut, aj-çyl desej,
Turuu ycyn qazyl cekte köz irmesej,
Ajdaqtap albs çaqtan çoolor keise,
Tizgindep tyşyryy ycyn çaqça sermej,
Çerdi da, asmandə da təədəj qomdop,
Bujlalap minmek ycyn cəgeleisej,
Mauzelej Lenin çatqan marmar taştəb,
Çanənan çartə qadam albs ketsej,
Ces berip bolşeviktin posqo turup,
Ajtqan ant, şertin vuzsaj, ec mant bersej,
Qaldajoqan qalby çəroqəz dajar turat
Saqtoo ycyn, dokumentke kir tijizisej.

Nojaar. 1936-çyl. Frunze şaarə.

MANDAT

Çem'şl çerge təgylgən,
Butaqə şaqtap səgylgən.
Bydyrsyz tunuq zoo ildəj.
Kymyş vulaq sevilgen,
Tamyşboqan kyr teskej,
Buraloqan kökkə vələngən.
Qyraç, veles çəvətə,
Borsuqan ətəqə kəmylgən,
Çapan kijik ker maral,
Erkin çuuşap kerilgen,
Toosu vjik oju tyz,
Boorunda malə semirgen,
Ajtəp syjəp til çetkis,
Zor Tjanşandən çeeğinen,
Çaş vələdaj termelip,
Oşol çerden kenelgen,
Boz kementaj aq qalpaq,
Carcə səpken kljingen,
Atcan çəroqəz atənan,
Aloqan mandat, berl kel.

Qətaj-çəroqəz seğinen,
Təjaqə turpan cetinen.

„Bardbq majdan kyrösty.
Bolşevikce çenđi“de,
„Bajaqb vaj-manaptb.
Aradan taştaj terdi“de,
„Sajrandap ajbl şattanbr.
Roza gyldeđ öny“de,
„Şajbr çaştar buralbr,
Majram etip kyldy“dep,
„Seksendegt cal-kempir.
Zamandbn varqbn vildi“de,
„Aalamdbn asbl atasbl
Aldbna keldim bilerstñ.
Ala tooođo şam çaqbr,
Azaptan alođan vlr sensñ“
Salam ajtbr vaş ljip,
Saođbnođan yjgö kiresin,
Salbnuu çatqan teşektñ,
Saqtalođan adam көresyñ,
Savbrlanbr tomsorup,
Sanaqar salam beresin,
„Sansыз qbьm ötsö da,
Özymdy vaştap çyresyñ“
„Lenin öldy kim var“dep,
Özyñe suroo beresin,
Bojñ erip balq etip,
Çoonun özyñ cecesin,
**„Kesem else kesem var,
Çol көсетyp vaşqarođan,
Tuur tujaqsыз qalođan çoq,
Stalin var vizdin şam,**

**Asman ajsыз tyn emes,
Stalindik attb tan,**
Oşol көsem tanbnda,
Men da qajta çaralođam“
Degen tereñ qbjaldbñ,
Tolqununa cumujsun,
Ođo veter kyçyldöp,
Qajrattanbr qbzbjsbn,
„Ulu көsem көp çaşa,
Çarbq nurun tñjdi“de,
„Öryşte qalbn mal var“de,
„Ölköde sansыз dan var“de,
„Qbzbica, camođbr çbq-çbjma,
Qasasa qardaj qant var“de,
„Kendir-kenep, çisekter,
Bular çatat vatvaj“de,
„Aq altñ appaq too volup,
Yjylp çatat al çerde,
„Taş-kөmyr, çez, ken var“de.
„Calqajođan bsbq-Kөл var“de,
„Tolqundu tootpoj qaq çarbr,
Komanda bergen er var“de.
„Betege — tulañ aralaş,
Çajbtb çaqşb çer var“de,
„Tyndyktñ bulbul sajraođan,
Sonun çajloo bel var“de.
„Eliktej kylyk at mingen,
Quralduu mergen şer var“de,
„Qolomoldop çoo kelse
-Qarşb cьođaar dem var“de,

„Biz ec kimden qorqojuvuz,
Stalin ata sen var“ de,
„Sojuzduq ataq alovan el,
Dajm turat dajar“ de.

Frunze 5/XII 36-ç.

ÇAŇB ÇAŞTAR

I

Ajša-Byvy,
Nabat, Aşyl men bolup,
Qbzmat ysty,
Şanduu kerkte çyrevyz,
Şajbr syjlep,
Tamaşaoja şat bolup,
Şyldondaşp,
Eki ekiden kylovyz.
Kimder-kimdi,
Kim emneni syjgöyn,
Acşq, ajqbn
Iş çyzynen bileviz.
Kimder-kimge,
Kim — emnege kyjgöyn,
Talquuoja alıp,
I, maantsin bileviz,
Sylgen „sindim“
Ajşa bala daoş biz...
Buraj qarmap,
Baqta gilyn yzövyz;
Yzövyz da —
Kylövyz da epkindep,

Съмьрданьр,
Кусөр işke kireviz,
İşte valsan — işte çaştar majdanda!
Oqur tekşer: sizge „paket“ barıjandal

2

Aj ojana emes,
Kynde uşundaj iştedik.
Emgek uuzun,
Eki völyp tiştedik,
Qan cöjarsaj,
Çaş çyökkö tuz qujduq,
Çaqöndöqqo,
„Sen-oj—men-oj“ deşbedik.
Ortovuzdan,
Qıldıaj ajbr aılınse,
Dep ajtıştıq:
„Boluptur“ dep kecsejlik
Eger turmuş
Ekl çaştı ajırsa,
Könüş kerek,
„Canıştıqqo“ deşsejlik,
Bıroq şarttı,
Kökyökkö vek qarmap,
Ölym kelip,
Ajbrıanca estejlik,
Мына uşundaj,
Cectik — İştin çyjesyn,
Qamsız qıldıq,
Teren sırdın mydөөsyn.

Al bir alıbr,
Өndyrүştүн qıraanь,
Kecirgile,
Çanь selkt kynөөsyn!
Kim syjөөsyn,
Өzy aldejlep turıjan son,
Çaqşь көrem;
Erkındyynyn vylөөsyn,
Kim syjkyndyy — kim erkındyy vılemın,
Dajbm birge sizder menen çyremyn.

3

Sır ajtışыр,
Muң cecіstр qajtuuqa,
Qatar kelgen,
Uşul tuulojan aj tuura,
Könyl cirkin,
Çaştıq otun alırtat,
Çyrek vılet,
Til cөdasajıt ajtuuqa...
Tyşynөmyn,
Sızde erkındık çalın var,
Cevberde çan,
Өrtkө urunup cagрыlva,
Eger özy--
Өz tendigin tyşynө,
Dejmin „maqul“
Anda könylym tartınva!
Eger cөndap,
İş tartıbin qoloqo alsa,
Başın tartva.

Anas ayja, satıldı.
Bajlanğan ill.
Ujılcaş qız acılson.
Tar Ajpake!
Köküsköş—qasım!
Kele kelmen, ten canlıq paştama.
Kölcür sırdı „epitindyy“ dep maqtatın.

4

Çalqız oşane.
Mende emestir muxaspat.
Anda da sar,
Söz qadırtat qajtalap,
Bolor ıstı,
Ortoqo şar sale alkaj.
Qajnalı-qqo,
Qara çandı qapalap,
Köp tijştin.
Söz çarstap aldana.
Ajtanaca,
Sarılar qacas azolat?
Eger sarlar.
Qazaj-qazaj cecilec.
Anas çarstap.
Muxaspatı sarolat.
Eger maqsat.
Kytken qolqo tijsece.
Ajja sarzo,
Qajta kenytım tartolat.

5

Köryktyy talaa,
Kyldy cöptyn cetinde,
Solquldaqan,
Çaş memeler icinde,
Ajtır syjlep,
Til çetkisiz con gigant,
Emgek ordu
Öndyrystyn ystynde,
Eki çyrek,
Bir birine çaqındap,
Qol qabışyp,
Köp iret, köryşkende,
Ec çazqanbaj,
Çan-çaqtan çajmap turup,
Til cöşarap,
Copo-cop öbüşkende,
„Eki udarnık:
Biri qız—siri çigit,
„Çiçoqayla“
Degen söz bar esimde,
Bizdin tlek emes, cuqul maqsatsız,
Turmuş tyjnyn erkin syjlep acqanbız.

6.

Maqçan ajtqan,
„Kylsym—kylsym sen emes,
Qasım çazqan,
„Aj suluu“ anın teñ emes,

Ajdy kyndy,
Ansap-ansap saqynan,
Btzdin Ajşa,
„Bulbul kytken gyl emes,
„Gylsyz-kynsyz,
„Kynym zoq“ dep bjlaojan,
Btzdin Ajşa,
Eski bajdyn qyz emes.
Oşonduqtan,
Ajşa menen qol albştıq,
Qbzuu qbzmat,
Öndyryştö taanbştıq,
Alp ketmen,
Qatar turup porozıqo,
Birge terdep,
Qbzmatta kyc salbştıq,
Ömyr noju,
Eköovyz bir çyryuge.
„Boldu“ deştik,
Qol qojup qat çazyştıq,
Çöov çanım Ajşake syjgen çarım!
Emne ajtsañ da vytyrem men dajarmın.

II

„Tyşyndym men,
Erke çiglit ilkirne,
Ajtqandarın
Unutsajm var esimde,
„Maqulau Ajşa,
Estep çyr kelemın dep,

Qol tijgizp,
Ketkensin kökylyme,
Qam sanava;
Ajşandan qamsızmen men,
„Syjöm“ degen,
Sözynyz çyregimde,
Attanarda,
Tikteşip ajtışqan ant,
Ali turat,
Saqtalıp çyregimde,
Men vajaqь erkindyy qyz Ajşanım,
Qbsqa tartıp sizge çöovum ajtamın.

7

Sen çazyrsız,
Baja kynky qatında,
„Kytıp aloqın,
Baramın“ dep çaqında,
Bul qandaj ker,
„Kytıp al“ dep şeksini,
Ojlosoncu,
Es ergitip aqyloq
Kytöj - kyjöj,
Kyjykytup çanında,
Adaştıgır,
Qacan qojdum qarılıda?
Men ar dajım,
Barmın özüm dajarmın,
Suluu qbzmat,
Şajdoot iştin vaşında,

Birden normo acbq vaalar alavbз,
Caң cыqарар рақта çerin cававbз.

8

Meni kytken,
„Syjøm degen“—çan degen,
Izdegender,
Dajar bolsun taң menen,
Ansız meni,
Kyndyz yjden tava alsajt,
Işke ketem,
Qoşo turup şaң menen,
Çoq volaoso,
Belgi qalsın kluntu,
Kyugym talaş,
Çaştar menen bir kelem,
Eger çigit,
Sađınoçanıм sezdirse,
Kylyp çajnar.
„Amanbз“ dep qol berem,
Al suraşар iş maanısın oılojbuz,
Anan zalıça cođıu cыqар oınojbuz.

9

Eger sezy,
Saqtар çyrgen var bolso,
Ajtsın acbq,
bqtuu çerde kez bolso,
Çazoçanıbasın,
Çazoçanıucu men emes,

Tentuşbuz viz,
Mejl andıoçan el bolso
Kimge kimdin,
Emne işi var turmuşta,
Uqvajlyqcb
Uşaq çyrgen sez bolso!
Bilgen adam,
„Qaldaqtajt“ dep tantıbas,
Alsın taanар,
Anda çanı көz bolso,
Biz vaşınan çanıca çaraloçanbuz,
Sınсыл-cысыл qıraaq adamdanbuz.

10

En ajıqca,
Eskertirm çigitke,
Al eskermem,
Durusqo dejm menimce
Zeoкyrcylden,
Өzyn-өzy saqtasın,
Eşik qaqар,
Çarım tynde kelbeske,
Al nejvaştıq,
Ekөөvyzge çaraşajt,
Ujat volor,
Çyrgөnderge illinse,
Murun vaqbt,
Turmuş tyjyny cecilsin,
Anan volor,
Bardıq çumuş өзyncө,

Biz başbann tarajaluu çaşfannbz.
Tartıp saqtap, tap aldında çaqqanbz.

11

Tuşynemyn,
Tujuq sezdyn çyşesyn.
bras men dep?
Kujyr başp çyşesyn,
Daşp ajtışın.
Alda—necə qajtalap.
„Çaşp kərem,
Erkinduynun vylesyn,“
Anıbz sın,
Sen da mendej voboson.
Targıvaşın,
Kəp çigittin vireşyn.
Əndyrıştə,
Baatırdeşin kem vobso,
Asıq ajtam,
Menden ymyt yzəşyn,
Bizdin qajrat əndyrıştə sındaloğan
„Bali“ delgen alda necen sındaloğan.

12

Erke tultuq,
Bajdın, vıjdin qəzdarı,
Əz kuyndə,
Calqalaqtap „duuladı“
„Ajəm-kuyum,
Colpon-çıldız gylım“ dep,

Qarqıldanır,
Baj valdarı vırdadı,
„Sen syşesən,
Men ələm“ dep əkynur,
Çerden vooğun,
Kətərə əlsaj ıjladı,
Tykyrdım men,
Al çyşaldın şartına,
Dajarmın men,
Çaşpçə ajtqan antıma
Tykyrdım men,
Al turmuşun kerkynə,
Biz başqanbz,
Oktıavrdın ertynə,
Demek vızde,
Mişandardaj muxavpat,
Ec-ec qacan,
Bolmoq emes qajtalap.
Qandaj şana,
Tosqoolduq kəzgə iltise,
Sen—men vobup,
Buzabız tən talqalar,
Bizdin çaşpıq,
Çaraloğan çoq qoqustan,
Boloğun ıstı,
Turmuş əzy aj atalat,
Çaşp çigıt söz uşul qavıl aloşın,
Qacan vobso qatarda men da varmın.

Ajšanb da,
 Çigitti da kergemyn,
 İşte taanbş,
 Sırdaş volup çyrgemyn,
 Bırqıldağan,
 Zor öndyryş icinde,
 Bajqağanmın:
 Şartbıdaşır kylgenyn,
 Kyçyrmöndyk,
 Kyc salbşır majdanda,
 Bel voşotup,
 Сымьr bilek tyrgenyn
 Men da kergem
 El da kergem tañırqar,
 Anda çaştar,
 Tajmanoğan çoq çavırqar,
 Çazoğanым сын,
 Bolvos işti ajtqым çoq,
 Emiki çaştыq,
 Emes eski tavbşmaq,
 Çyre-çyre,
 Kylup ojnoj şınaşır,
 Qызыл çaştar,
 Öndyryşte taanbşat,
 Aj—çыл desej,
 Ösyр çatqan turmuştun—
 Qucaoında,
 Çaştar cerin çazbşat.

1934-çыл. bjul (Мазьr)

TURDUNUN ÖLYMY

(1917-çылqь oqujıdan estelik)

Bir top cal deñ naşında ermekteşir,
 Uzun söz—zor augeme tyjynyn cecir,
 Eske alıp ötkem kyndyn oqujasın,
 „Kyn vele oşol zaman tynoq“ deşir.
 Oturoğan ortodoqu tegerek cal,
 Bilgenin şaroja saldı terip-tercip,
 Belgisi bul qaraja köpty kergem,
 Çan emes veker syjlep voşqo kengem,
 „Kerdykqo көр qorduqtu al unaqta,
 Sandalır biz qacqan kez bısq-Keldem,
 Esimde kynы vıgyn tamoja uroğandaj,
 Oşondo özym çyryp közym kergem“.

Er ölyp, el cacыlr qandar aqır,
 Cal-kempir şıjaj-şıjaj qarqылданır,
 Çurt qalır, ulup-unşur it adaşır,
 Qoqujlar qatın-saldar kyjyr-çanır,
 Aşuu aşır, ajıl көсyr alamandar,
 Keң öлке munduu qoquş çerler qalır,
 Çoqtordu varlar syjşej sırtın salır,
 Tar zaman çılaңac çыл qulac çajır,
 Ecen er ecen çıgıt men-mensigen,
 Dan tilep ekt işline qurçun salır,

Çetelep birin-biri kyn ötközyp,
Kee birl mal bazarğa qyz alparyp,
Çut qaptap—tumoo wasyp ileñ-salan,
Qajran el çutaojan kez aryp-acyp.

El tolqur carwa qyjrap wıt-cwt wolojon,
Çyrekke uu çajylap qajotb tolojon.
Oñondo uşul „toñojo Qydyq—sajaq“
Qoşulup wapa—çelden coşuu qonojon,
Çarım dan çanoğa kerek ec tabylwaj;
Sylder war, syry ketip qandar soolojon.
Attın aj cirkin duşmanl ne qylwadb,
Köp erler, waj-manaptan qoldu wolojon.
Çazoğa maal ala şalwırt mart uwaq,
Qwtajdan elder qajtqan uwar-cuwar,
Ajtyluu „coñ“ Bojojozu „coñ“ Saqtaalb,
Aq majdy myqcyb çatqan çytojar-quunar,
Qaldajyp keñ ölkede kedey çatqan,
Çan tattuu „dan aj—dan“ dep çaldybraşqan,
Bir çaqtan qara tumoo—kelte aralaş,
Aq şışik sөөkty mylçyp şimip çatqan,
Tyry suuq көр qazylap kyn qur emes,
Dalajlar „çan... aj „çan“ dep ölyp çatqan.

Өнөктөр, tekej qazyp qumdaq çerden,
Kök şyldyr suu qajnatyp wee emcekten,
Bir cытcым talqan emes, uraqotb çoq,
Acqalby usu tarap sөөkke çetken,

„Qor qylap, altın waşty çaqyrcylaq,
Kışensiz orqo salap temseletken.
Alqantap, alap—ucqan qajran qusat,
Mөгdөtyр nızdı taştap qajda ketken?“
Uşul oj Turdu көnylyn tunçuratap,
Kөzyne көр nersent elestetken.
Oorusuz ojon wölup ölwes ycyn,
Bir işti Turdu—tuura ojolop cecken.

Bir tyny Daken uulu Turdu azamat,
Aqyryn wasyp cыqyp saj çaqalap,
Cатыrap çuuşар çatojan wajdyñ qojun,
Qaraandar kelgen eken ajal aralap,
Çetkende çañ ojana ölcөө çerge,
Arşyldap yrgөн eken it analap,
Bzь—cuu... uuru... uuru... tabş menen,
Çөнөptyr quuöuncular „al, qarma“lap,
Kыrdөly көlөmy keñ wajdyñ ajly,
Bурcатыaj çaş Turdunu alojan qarmap,
Qary-çaş, ajal-erkek wala dewej.
Şorduunu ortojo alap çatat sawap,
Eki qol qyl arqanoğa bek wajlanyp,
Butuna kişen tyşty tize qanap.

Meltrep kyn cañqajyp caq tyş uwaq,
Saqtaalb Maqsyt woluş qylmaq suraq,
Өkymdyn natijçasyn көrmөk ycyn,
Qaşaarlap kelip çatat elder cuwar,

Şum wajdın qoroosuna qol salam der,
Qalrıstan ıytkönyüwy Turdu cıraq
Cırqansoñ qarqanına ac köz ańcı,
Tutqundu ajawajtqo könyl ular,
Degensip cıjıloñan top öküm kytet.
Öltyrwe besaranın çanıñ qıjnar,
Cerdejir waşır cıoñır el ortolop,
Bul dedi wızdın öküm wızdın suraq:

„Tez kelsin öz aqası arqan alsın,
Mojnuna bir tuoñandın wooluq salsın,
Öltyrsyn ujalaşın el közynce,
A, waşqa el bul ölymden keñ ylıg alsın...
Qoqıstan bul ökümge qarş kelse,
Alda ölet, çoq wolwoso çoowun ajtsın.“

„Şumduqo mındaı öküm wolmoq emes,
Qalajıq çan sooñolar ajtsı qoj“ der,
Qorduqo qoj yrkytyn bir çolu der,
Öltyrwe sıjırtmaqtar—çe keskiler,
Kecirgin adam wolsoñ bir ajıwım,
Ajıwım çoq wolso da men çanıldım,
Acqalıq azawınan amalım çoq,
Qanqorlor qarqanına men cawıldım,
Bir qaşıq qanım kerek, özüm çaşmın,
Ölymden waşqa ajırqa men wañındım,
Çaş valdar nacar ajal kempir-cal bar,
Tentitir şorduulardı zaratwañın,

Adamın, mal emesin wıcaq çesuy,
Surajmın cımın çandı qawıl aloñın.
Egerde qaarñd casıp qajıñıwasañ,
Ajla ne—qıjıwawañın tez çan aloñın.

Kektyy çoo çanoja kesir qılsa kerek,
Kel ara köryşır qal kel erteerek,
Aloñanım sıjğon çarım qaloñanıqıw,
Qarajlar valdarıñdı sen çetelep,
Kynyn көр çetimderdin aman çırsө,
Kez keldi qara kızıy çetimcillik,
Qoş ata, çanım aqja ujalaşım,
Kyn çeter kek alıwıja erkinclik,
Qajrat qıl qarındaşım ıjıwawañın,
Kөrөsın aman çırsөñ keñ teñcillik,
Qalajıq valdarımdı alıp kelci,
Sıjөjyn öle elekte meerimteğır,
Turdunın eñ aqırqı kerez sözy,
Çazıqsız, çaş qıloñırtqan colpon közy
Munajtıp Ala toonu, asman çerdi,
El tygyl, kyngyrentır bızıq-Köldy.

„Oj şymşyk bul uıruñdu qarmajsıñdıw?,
Mojnuna—qana calma salwajsıñdıw?
Baj sözy çan ökümü eki wolwojt,
Aram ker aqmaq kedej aldajsıñdıw“
Çulqunıp öküm kesken qaarlandı,
Mojnuna Turdu çaşın arqan saldı,

Yñkyr көз қара сақал соң вох атқан,
Semiz vaj қып арқанды тартып қалды,
Byrkytke сьроја тартып сьргөн өңдүү,
Temnip mingen атын қамсыланды.
Kөгөрыр естен таяып сьроыларда,
Turdunun таноосунан қандар тамды,
„Ой сьркін армандуу өлым болдуң сен“ деп,
Dalajlar ваşын саяқар көр тамшанды.
Balam ај қайдасын деп қары енесі,
Сьројactај қатыр қалды қарт денесі,
Çаş емес кьcsыз көздөн қан сьројолойт,
Kөрынсе көз алдына бала елесті,
Сьрқырайт çetim қозу çаş көбөктер,
Paa... етір ажалынын ооқан есі,
Qандуу çаş қатуу қажоы толқунунда,
Qалқылар сьзур çьрет уј сьлөсы,
Qалабыр көш елдидеј çараланған,
Çesirdin қызыл нурдуу екі веті.

Ошол қыс екінсі çыл кыз аянда,
Tамојалық ноојолордун ајаоында,
Саојаалы—Саоындьқты даоыларын,
Qошоқтор тырмөгө алыр қамасанда,
Ox... çаным емі ес алдым кегімді айдьм,
Qаноја қан—qатар қојур аттыројанда
Mөндаоы қолум қојур добуş бергем,
Turdunun ушу аојасы бар çанымда“
Dep сьйлөп cal асманын тартып қојду,
„O—qurqur turdu ошентіп кетті арманда.

Emi uşul çаş baldары aman çьrsyn,
Eş vajlap іні оorduna bel қылојаноја,
Turdunun мундуу аојасы çаşыр қојду,
Çetimdin cekesinen сьлаојанда.

1929-çыл. бјул.

ƏLYM YSTYNDƏ

(Bir qızıl partizan sezyonun esteliki)

Arsaq-tersek třeşken,
Adır-adır cöl ele,
Qarəjan-butaq qarəqaj,
Qatarında kəp ele,
blajb çoq canqajəjan,
Kicinekej kəl ele,
Ajlanasın qurcaəjan,
Qatar-qatar dən ele,
Oşol əlkə, oşol kəl,
Asker çatqan çər ele,
Esimde çoq unuttum,
Bilsejmin qajsə kyn ele,
Çe şamal çoq çe aj çoq,
Tunçuraəjan tyn ele,
Oşol kyn qarooləqə,
Mən turuucu kez ele,
Maa qoşulup qatarda,
Bir çoldoşum keldi ele.

II

Bygyn duşman kelerin,
Mən da, al da bildi ele,
Komandır da eskertip,
Cəq turoqula dedi ele.

Al anəyca ar çaqtan,
Qarsıldıəjan saləştar,
Zuu. zuu... oq ucup,
Qajda-qajda tabəş var,
Beş atarəqə oq verip,
Çən çənəmma kəz salam,
Emne boldu saəjan dep,
Çoldoşumdu caqərsam,
Tula boju cəyq çara,
Duşman oşu çənəblojan,
Cekesinde qanə var,
Təşyndə oqtun taəş var,
„Cojun-Cojun eldym“ dejt,
Cəqar-cəqvas çanə var,
Cuqul kelip vəttesip,
Qurcap aləjan qalcaqtar,
Baş alaman oq ucup,
Dyngyrədy çan çaqtan,
Biroq ataka ystyndə,
Qəzıl erler biz çaqta,
Ar qaj çerden tompəndop,
Qacəp qaləjan şum aqtar,
Çoldoşuma qalcaqtar,
Şaşqalanə oş mende var,
„Mejli-mejli tobo kel“,
Degen qajrat este var,
Altəməş vır beş vombu,
Aləp çyrgən oşum var,
„Dostum-dostum Cojun“ dejt,
Ketkin mən qoşqun“ dejt.

Əlgən çaloğuz men ələm,
Çanəna saq bolğun dejt,
„Mende arman çoq Cojun er,
Eger bygyn ələm“ dejt.
Uşul eken zor majdan,
Men emi oğlop kərsəm“ dejt.
Ajtəp-ajtəp eskergin,
Uşul oqton ələm“ dejt,
Bul majdanda bul çajda,
Mendejler kəp əlgən“ dejt.
Tənkəryş kyreş tap ycyn,
Kəp çəjəndəq kərgen“ dejt.
Men oşonun birimin,
Qajəyərbaşəyn çojəyn“ dejt.
Qurbum qurbum Cojun er,
Kele qolun çəş bol sen,
Qaloğandarəja men ycyn,
Eñ aqərqə salam ber.
Elde qaloğən enem bar,
Çoldoştuq qəl qavar ber,
Çan bəerəde enesin,
Unutuptur balam der,
Yjə çaloğuz inim bar,
Əldy aqan dəp qavar ber.
Çan çəqarda inisin,
Estəbəptir avam“ der.
Məna bərgen bəlegim,
Bul məltəqtə oşo ber,
Tozcu Cojun bətində,
Çan bəerəde əvəm men.

Oşen-etip çəş şumqar,
Qulap ketti „qoş...e...ldyym“
Qarşə aldəna çəgələp,
Başən əjdə kətərdym,
Təmcəlatəp oozuna,
Çartə qəşəq suu bərdim,
Qəsa qarmap on qolun,
Bətine bətim syjədy.
Kəztunərbəp tyn tyşyp,
Ec nerseni kərbədy,
Qanduu majdan ystyndə,
Bir çoldoşum kəmgənym,
Oşol qurbum sanasam,
Tuğlap ketet çyregym,

1930-çyl.

BIR MYCƏLYM

Bul on çyl tarvijasym işke yndəgən,
Bul çyldən uuzun tatır men byrdəgəm,
Bul on çyl əmyrymdə əskən çyləm,
Zooryğar parovozdoj kyçyldəgən.
Bul on çyl əmyrymdə əkyr çyləm,
Aləbr too ertündəj, kyryldəgən.
Bul on çyl tənkerüçyl tunoçuc aym,
Qoloç aloçan kenəmtəsln ətken kyndən.
Saat, minut, sekund sajın aqyl qoşqon,
Bul on çyl, tereç çyləm təniz köldən.
Kyn emes, çarım tyndə iş taanıtqan,
Bul on çyl, tom kitesim miz əlymdən,
Al, qubat! Al qajratym! Kyçəj bergin!
Aləbrat, çalın çəçat çyregymdən.
Cəvər til, kylyk qalem taqşala vər!
Çasalsın oç ənəry suluu səzdən.

1/1 34-çyl. Tynky saat 12 (Saqaldy)

TIGILGEN TUU ÇBYLBAYT

Boroşolor qar tyşyp,
Boroondop qujun ətəndəj.
Zoolor urap sel çyryp,
Əşerləp məndyr təkəndəj.
Çaqlıçan oçu çarılıp,
Çanar too çalın səpkəndəj.
Qalava tyşty İspanoça,
Çer solqudap, stikkəndəj.

Uulandəbrəp gaz qaptar,
Çəə tuman uşup çatqandaj.
Ulup uşup ac bəry,
Çar çarlarda çatqandaj,
Qumoça toşup qurt çılan,
Arvaşyp iləp tartqandaj,
Quturuşqan faşlster,
Qol salıştım tim çatşaj.

Bombu tyşyp şaarəna,
Kəçəy pət-çət qıradə.
Oç çanılıp uuluna,
Enesi vozdrop ıjladə.

Їыртқыстың қарғуы заарына,
Қары-қас сұдар турғадь.
„Ай, қалайық қурал“ деп,
Қаармандар күсүн қынады.

Қарарайым қыз-келін,
Қалқан кийіп бомбу алды.
Ер қуралын азынәр,
Қасырлар қооооо вет алды.
Еркиндіктің қаңсаарын
Қалқына арнар сеце алды.
Қеңіс қолун көрсөтүр,
Қелсіреп туу ырығалды.

Тигілген туу қырылбайт,
Саныз қолдор кельсе да,
Соң Мадрид сузулбайт,
Теңіз тағыр кирсе да.
Гитлер Мусоллині қеңе албайт,
Суқтанар ас көз қырса да.
Іспан елі сыбынбайт,
Мықасы қез тырмаққа.

Қуралды, кыс таралбайт,
Кылып сасыай асманоға.
Алыс кетіп оқ барбайт,
Қырөк меелеп атқанда.

Іспан қери воы қалбайт,
Көсылген баатыр көр анда.
Қуванар мандай қарылар,
Қушурар қоону қысқанда.

Солқылдап асман қер, турар
Іспандан дыбырт сыққанда.
Москөеден ысық сөз барат,
Болшевиктік шарт менен,
Сталин атын қарсы алат
„Қендік“ деген ант менен.

10/VI 37-қ.

BAJ KƏCƏSYNDƏ

Faşister çatır vəjör alojan,
Çerlerdi nyt qan çuudu,
Butta kişen belde arqan.
Ezip—çancat tutqundu,
Keç çutalsaj sap ava,
Erk tañna zar boldu,
Sasbq tyrmə, or zəndan
Şiş avaqtan tar boldu.

Qarə kempir, çaş vala,
Cədaş alvaj acqoşa,
Köz qaştarən kəl qəlyp,
Nan tileşet qarqada,
Çal-çal qarap apasən,
Çetim nəvək sar - sanaa,
Erlər mөгdөp tunçurap,
Tyn çatat dejt qar qara.

Bir təjənsəz qolunda,
Syldəry var syry çoq,
Birden qurçun mojnunda,
Qaqəp silkse icl vоş,

Çesir-çetim çolunda
Kele çattı kənyl qоş

Zaarən sasəp rоlyja:
—Ej nasarlar çoldon cəql
Baj kəcəsyn vulojaba,
Qarərtardə kekətet,
Qəlycən qəndan cəojara.

„Qandaj şumduq bu qorduq?
Çarandəqqo vul conduq?
Biz mal emes, biz adam,
Qarasacə vоoru oорu*
Dəp sөz çəjəp alojanca,
Muzdaq qəlyc çarq etti
Nagan qоşo tars etti,
Altən əmyr, tunuq mee,
Tortoj vоqəp calp etti.

„Çaş valapan, qulunun,
Çyrək çarojan öz uulum,
Çazəq qajsə çeldetke?
Ajaojan çoq vaj zulum!
Dəp apasə vurqurap
Mətyldəp çasə tamcəlyp,
Birdə vaşə şəlyq etip,
Dem alalvaj vnləojat,

Birde çyzy qumsarat
Qusatsız tış qıçırar,
Birde qatuu camıñır,
Çeldet çaqı umtulat,
Qumdaq tışkə kyrs etse,
Qulap ketet çırqırar,
Qajta başın keteryp,
Eki betin tıqtılap,
Sendirektep mas bolup,
Adaşat qaral esinen
Qarool qıñır adımdı,
Daorı atışat cetinen.

—Gospodinden bujruq var:
Ölygüñdy çoldon all
Qabaq cıtır qaqıñır,
Çeldet çetet surdanıñ;
Çumşaq najton par noz at,
Çez çılançı şaqıñırar,
Sulañan çansız tenonı
Tepsep ötyp arıñmaq,
Qoşqurup ajban yrköt dejt,
Qanoña malır tujañın,
Anda çeldet kylet dejt,
Qoş qıñır maaşır ubağın.

Ölgöñdyn közy çaş eken,
Qandarı qantıp aqtı eken,

Çaradar bolup çatqandar,
Taş tyrmədə acqa eken.
Elektordoj çarqıldap
Erkindik tañı atsa eken.
Atsa eken tañ, atsa eken,
Qan emes çalın cacsı eken,
Çalınduu çyrek naatırlar,
Tyrmönyn oozun acqa eken,
Kyny tyndøj çatqandar,
Tyjylyp tışqa çıqsı eken,
Kecöny—keldy byt bojdon.
Köñterış örtı massa eken.

1930-çıl.

ӨMYRQUL MENEN KYLNAR

I BÖLYM

Teskejge nuru tögylyp
Aj asmanda çarqbrajt.
Tujlap aqyр yn salыp,
Tunuq wulaq çarqbrajt.
Cөp waşыn yлөp termetip,
Çumşaq çel ojnop zыrqbrajt.
Asman ajqыn wulut çoq,
Tynky quş erkin çyryşөt.
Yrkөp—yrkөp wolup top,
Çыldызdar çыm-çыm kylyşөt.
Qыjanыn aldы enişte,
Ajrы qajqan weleste.
Çajылыр çatat көр çылыр,
Bojun kerip elotke.
Aңgilez qырдan aңqыldap,
Dumanadaj zirkildejt.
Ker ajqыp ojdон zaңqыldap,
Bajloolu çatыp çelede,
Kyn өtyp wыыq denege,
Erikken tentek qulundar,
Qaptal ыldы çarышат,
Dardandap ojun salышат,

Oquranыp enesi,
Cытыrap wytyn denesi,
Kerlip turup syt weret,
Kөrynө qulun elesi,
Ijtgende bal tatыjt,
Qoş emcektin şiresi.

Çisektej çumşaq көк şber,
Tentzdej tolqup көjkelөt.
Kөjkelөt da өjkelөp,
Өmyrqul çaqqa tögylyp,
Cekesin wыlap söjkөнөt.
Uşul көrktyn icinde,
Çылыр ajdap erte kecinde,
Uquruq syjрөp tyn qatыp,
Çyрөgy çara, çaş çyрөt.
Oj tolqunu tolqun quup,
Qыjalы taşqa cymkөнөt,
Başыnan өtkөн kyndөry,
Çaldanыp wajda çyrgөny,
Çarыşыp өtөt aldыnan,
Өzy işter, özy көrgөny.

„Өlkөny qaptap qanduu sel,
Qanqa çuulup qajran el.
Qanduu tolqun aldыnda,
Qala wertip wыыq-Kөл.

Baj, padşa, manapqa,
Elim—çerim bolup çem,
Qasqactaşyp qan cacap,
Qytajıa qacap bizdin el,
Çan sooqalar baroanda,
Qajıybluu kyn qor turmuş,
Qucaqına alojanda,
Çaş emesmin çardımbın,
Ölgön çoqmun anda men.
Aşuular aşyp taş vazyp,
Köpty bildim, көp көrdym,
Birde çyluu, birde toq,
Acuu-tattuu çep көrdym.
Arqama qurçum көtөryp,
„Men musapır“ dep көrdym.
bıljaj-bıljaj çan qbjnap,
Al turmuşqa köngөmyn.

Çettişken ooqat malı çoq,
Qaruusu çoq, alı çoq.
Kerlip ketmen cavuuşta,
Bajaqı çaş caqı çoq.
Kedejlik qarş kelgen soq,
Çuq-çuburu daqı çoq.
Qojcu sözdyn qısqası,
Kerektyynyn vaarı çoq.
Qarı avışqa qılıldap,
Dalajıa çaş baroan soq,
Aq cac kempir qaltıldap,

Oor turmuşta qalojan soq,
Ictegi dartın kim tabat,
Kim dan beret, kim baqat.
Bojıo çetken çaloıız,
Andan tuulojan uul baqat.
Elenin sytyn aqtoooqo,
Atanıñ barqın saqtoooqo,
Ajlıqqa çyrdym, dan taptım,
Acqalıqtan saqtadım.
Al kynderden ul kyngө,
Ec tıncıtyq tapvadım”.
Dep Ömyrqul yşkyryp,
Övduldu vaşın көtөryp,
Tınc çatsaqjan çaş çyrek.
Lıq-lıq etip şek berip,
Çan-çanına qarajt al,
Alda kimdi eskerip.

Al kim eken?

Tala çım-çыrt tabış az,
Çылы çatat maqıdırar,
Aj caqajyp төсөгө,
Kelip qalojan çaldırar.
Ujup çatqan tumandar,
Kөcyp çatat salбыrap,
Çumşaqtıoş kebezdej,
Qoñur salqın tyndy көr.
Tyn çамыныр сыр cecken,
Uşul tyndy şert etken.

Şertke arnar yn saloĵan,
Мѣна җаҗтық ырдъ көр.

„B:квекей айтър yn saloĵan,
Qoj cetinde muŋqanoĵan,
Sьrduu-sьnduu qalem qaş,
Kytəm kelgin dedi ele,
Kөnyly birge җan qurdaş,
Acьq mandaj aq җyzdyy,
Kykenajьm al weken?
Өtkөnyñ bilbej quraqtan,
Kelse җigit tyn qatьp,
Ғаар-җаҗырыр узатqan,
Bajdьn көzөл qatьnь,
Bar ele bir җақынь,
Qaқылдаoĵan kez aҗaan,
Qara qaptal al weken?
Өzynөн көр kesiri,
Er tandajt...
Maj bolroc najdьn tultuoĵu.
Ғata alsaj yje qulpulu,
Bojoĵo җetken qьz ele,
Enesi emes al weken?
Bolçoşqon җerden җol calьp,
Keciktiñ dep yn salьp,
Kytьp turoĵan tetigi,
Kylnar җаньm al weken?“
Degen qьjal oj vasьp,
Al oj menen qarmaşьp,

Усуп турду җылырь,
Qajdan kelsin ujqusu.
Qajta-qajta temñip,
Bolçolduu җerge keletat,
Qatuu җyre җeldirip.
Kelsin җigit ajañdap,
Planьn qoşo dajardap,
Kytken җаҗ qьz qajьs qьz?
Ajtalьq anь bajandap.

Al Kylnar

Atasь kedej җan ele,
Ғаşь җetken cal ele,
Kempir caloĵa eş boloĵon,
Kylnar җалоғьz wala ele,
Bojoĵo җetken, kyc берген,
Bir aqьsь nar ele,
Al җалоғьzь җan берip,
Bьjьl өлгөн caoғь ele,
Qarьndaşьm Kylnardьn,
Ғаş җyреgy тьzьldap,
Tilьm-tilьm җара ele,
Qol quşurup waş ijip,
Sарь җароғьaq ton kljip,
Qaraluu kempir, qarь cal
Baj marqabat qьloĵьn dep,
Qol quşurup qaldь ele,
Өmcyр өlcөp saan берip,
Өzynөн qaloĵan dan берip.

Baj ajaýb çalçyň,
Qonşu qylyp aldy ele,
Qardy wogoon kynderde,
Temir ajaz tynderde,
Erte turup taň menen
Enesi otun çaqçy ele,
Kyngyrönyr icinen,
Tygy çyqyň wetineň,
Alp uruşup mäl menen,
Ataşy qoj waqçy ele.

Qary enesin körgende,
Ataşy carcar kelgende,
Qoj kezegin özy aldy,
Qorooqto çalqyň çyqçy ele,
Kylnardyň körgen kyny uşul,
„Uşul kynym qurusun“
Dep armanyň zar-muňun,
Ömyrquloja aýtçy ele,
„Qantesin Kylaş çydaşyň,
Baq aýlar uwaşyň,
Başqa tyşse körmök bar“
Dep Ömyrqul qajtçy ele.

Ontojluu çerde kezdeşip,
Çarym—çanyň sen deşip,
Syjleşyp könyl aşçy ele,
Baj qaardanlyp kypyldeň.

Bajatçe qoşo wylkyldep,
Çanylyp tildeň qalojanda,
„Qonuşbaj qoj çajyň“ dep,
Çaloja çajyň salojanda,
Çaraluu kijek çaş Kynlar,
„Qandaj eter ajla bar,
Qutular çol qajda bar?“
Dep tomsorup ketkenin,
Typsyň dajra keckenin,
Astyrtan qarap nuruna,
„Emne boldu qurşuma“
Çigit qyzyň çarşyň,
Kiripten wajqap bilci ele.
Kec qyşap suuça wariojanda,
Kyygymdeň qozu alojanda,
Çaq tyşterde Kynlaroja,
Bee saadalyň qalojanda,
„Aq çuamal seket çanyň“ dep,
„Bolocoqto çarym“ dep,
Qany sujuq qure çigit,
Qyzyň ujaltlyp kyly ele.

Kylnardyň wartyň porumu,
Qynartap çyrgen çoruçy,
Wajdyň icin qyzylyp,
Közynyn çoosun alçy ele,
„Qojnuna qolum salsam“ dep,
„Ekinçi qatny alsam“ dep,
Kynlaroja walyň toqtolup,

„Aj seni“ dep alca ele.
Eşikten tavış saloñansır,
Qonuşvajlar qaloñansır,
Kynardın çyzyn kermökke,
Künde yc ubaq varca ele.
Bajdın vasır kelgenin,
Dardajır yjge kirgenin,
Çetine alsaj veyrëndör,
Enesi kiziz salca ele.
Suusatır eki kergöndy,
Qızvayır dalaj çyrgöndy,
Maginit tartqan kompustaj,
Kynar da vışqan alca ele.
Betin cımsır kynölör,
Bultuñ-sultuñ kuvyrör,
„Tom ajaqtın yjynde,
Emneñ var“ dep kynylör,
Murdun çyğır con qatın,
Erin keker alca ele.
„Ystynö qatın albasam,
Seni salbar qılbasam“
Dep qarsıldar qaloñanda,
Kylkysy taş çarca ele.

Aj çarğqta kezdeşyy

Maqdyratır ajıl ystyn,
Tıñca tyn atır seer çatat.
Qoj-qozular bılalır,
Tulanöja qursaq көөр çatat.

Tizesin ayğyp tөө çatat,
Qopazdar conar een çatat,
Qıstır emdyu torpoqtör,
Enesin qaqtap eemp çatat.
Kөөdesyn acır vulcujur,
Eşilet qazı cöñalır,
Tarpqa tojoñon veyrödej,
Baj çatat uqtap sunalır,
Qorqurap ketse qonuruq,
Çöelır alat olunur,
Çyjlısy көөр çinderi,
Alqımoja kelet coqulur,
Kerıctej oozu alçajır,
Evi çoq ingen dalvajır,
Qıjmulcaq vaşqa dıñkizır,
Aq şeıseptin aldında,
Bajııce çatat qalçajır,
Kөşögө tartır vetine,
Çumşaq tөşök ystynö,
Qarşyttan çıgıt qol salsa,
Kelgendej solup esine,
Semiz qız çatañ көşyle.

Eski tuurduq, bş yzyk,
Çörtöq yjdyn icinde,
Mata çuurqan çörtlöñan,
Boz şırdaqtn ystynö,
Bir azıraq tınc alır,
Qız atası cal çatat.

Kempirl menen qarçalыр,
Ajıldың cetti, vulaqta,
Qoj çuuşağan turaqta,
Kylnar turat erigip,
Çarым tyn caq ubaqta,
Armanın ajтыр заңоырап,
Qomuzu qoş qыңоырап,
Uqquluqtuu kyylөry,
braaqqa ketip şыңоырап,
Tuvajt...tuvajt... ajt. Mangil,
„Qaşava“ qojdu çep qojot,
Anda-sanda qanquular,
Men Kylnarмын деп qojot.

„Өзың ajтыр volçodun,
Bercl çаным он qolun,
Keldim“ dejt kytken kynyндө,
Emne tilek ojlodun,
Qaңырық сығат sözyндөң,
Qaңы ketken çyzyндөң,
Emne äldin Kylnarым?
Qaraqattaj көzyндөң,
Kөңylsyz араң kyлөсүн,
Sarıular öзың çyдөpsүн,
Kөртөн veri vajqajмын,
Cоң qajоыда çyрөсүн.
Ajтыç çаным сыныңды,
Saqtaloğan tereң сыңыңды...”
— Qojо bercl qolumdu,

Surasa menin ojumdu,
— Çoq, surajмын ajt çаным,
Çe bir çerin oorujбу,
Yşkyrygyn kyjyttyu...
Ezvecl menin voorumdu,
Ajt... ajt... Kylnar tilegin,
Emne манса çyдөдүн?
Qajчы көкyl qara qaş,
Çeken, çibek, qolon cac.
Qana syjle zarыңды”.
Tыңsasың çigit, bytsyn çaş,
Senseltip qojup saamajың,
Çigitke syjөp maңdajың,
Өmyrqul uqur qыз syjлөp,
Ajtmaq boldu iş çajың.
Sөzdөн murun çaş ketti,
Suuqa vojop aq betti.
Tamыр — muunun aralap,
Tytyny çoq ot ketti.
„— Az kyn buldu bir qasar,
Boloңondo da şum qasar,
imіş-imіş ыvартыр,
Сыңоа ajлапыр al qasar,
Atamды „qоңзу, çalçы“ деп,
„Çalçылар vajоа malчы“ деп,
Malчымын vaşың mal усун,
Balасын vajы алчы“ деп,
Çer сыjpalар tyvүндө,
Tomsorup kedej qalçы“ деп.
Atamды qatuu qысыртыр,

Sыртмдан қалып ысәртәр,
Qары enemdi қақсатәр,
Al duşman pejlin vuzuptur.
Çarқырақан çaj өтыр,
Ысәрқысылық kelgende,
Qar bir тыşыр қыс çетір,
El қыстooооо kirgende,
Toj dajardap қамыныр,
Baj kyjөөөлөр kelmekci.
Çajojan torun yzyygө,
Calma urоқuzvaj ketyygө,
Aciu тырмақ duşmandы,
Таş қартырыр өтыygө,
Qandaj eter cara var?
Bul maqsatqa çetyygө,
Çe vilbejmin dejsindi,
Mыndaj kynde çyrsem da,
Çe tumcuqqun dejsinqи,
„Barоғын ваş ij өlseң da—“.
Ajtajың dedim өгыны,
Omojlor tilim varоjan çоq,
Bajдың çалпақ voz қызы,
Alçандар eercip қалоjan çоq.
Ujaldыm өzym varuuоja,
Tartыnvaj кер saluuоja,
Aqоғын vugyn сьdavaaj,
Kytөm senti kel dedim,
Toluqtар aqыл aluuоja.
— Qajoғыnva çаным Kylnarыm,
Çete elek azыr uvaоғыn.

Çаş сьвьрқtaj solquldap,
Çапы ысәрқан uvaоғын,
Bjlava çаным, ынаоғым,
Sen ucyn қызmat қыламьн.
„Savьrdың тыvy sarы altың“?
Сьdаоғын çаныр сьdаоғын.
Bajдың antыр çyrgөny,
Şыldың қылыр kылгөny,
Tarixtan orun өлмаqсы,
Pecet volup көnylgө,
Tamoqa volup қалмаqсы.
Qоңsunun қолun vajlooоо,
Erkin көcyp çajlooоо,
Таşыр çatқан алы çоq,
Алы tygyл çаны çоq.
Boluş viji vaş volup,
El coоqultur, top qurur,
Ajыр kestip aluuоja,
Ac өerynyn тавы çоq.
Eski zaman caоғы çоq.

Dep tilegin bilgizdi,
Betine-betin tijgizdi,
Baltыр veştk baladaj,
Kylnar da kylyp syjgyzdy.
Asmanda çыldыз ысәрқыrap,
Sары ajaz ojnор, зысәрқыrap,
Таң çеек sala vaşтады,
Aj төbedөн өнкеjip,

Ketken baaq aldaş,
Too-too waş wylwyldeş,
Kerynyp qald şajdaş.
Kek ala tartş oşdaş,
Tolqur qaloşan kyn şaş,
Şavusun şjşşp ystynen
Şajdaqald tyndaş,
Şajşta şuşar maldarş,
Daaratqa şşşşp caldarş,
Tynp şşrduu şel toqtop,
Tan aşarşp qaloşanş,
Qaştar ucup—curuldap,
Toroşoj weşep şajradş.
Qyşoja şşgt qoştoşup,
Aq wetinen ajmadş.

II BÖLYM

Baj ylynde

Too-too waşşn nur calşp,
Kynşej şooqum qurcanşp,
Turdu ordunan qozoşolup,
Şan-şanşwar tuuşalşp,
Mañdajş wal-wal şarşlşp,
Qyşyl qşmqar şamşşp,
Toluqşuoşan suluu kyn,
Kekty syzet aşşlşp,
Caldar tşştan warşşldap,
Kemripler yşden canşşldap,
Ajşl ystynen duu tyşty,

Şaşşşşq, suu şaşşşldap.
Tee wurqurap den şaştan,
Uşlar meşerep yş şaştan,
Uşqunun warşşen ketirdi,
Qoj curqurap şir şaştan.
Quzoşundaj waj al kyn,
Erte turoşan qulquldap,
Mşşşşqtaj waşşp şşşşldap,
Kelinder şyrşen qşşşldap,
Kermekşen wolup alardş,
brdap qojot zunquldap.

Bee wajlanşp, uş saalşp,
Şaj quşuldu şajnekke,
Elecek waşta şuşşalşp,
Şavaşqa şaşşen wajşice.
Kewejdy salam şawşldş,
Terge kilem salşndş.
Şşnduu-şşrduu şejşektş,
Aşaqaptan alşndş.
Qazşluu wajlar dardajşp,
Oturdu qşrq daldajşp,
Qoşomatşyl qoş wetter,
Qoşo kirdi qalşajşp,
Bajlar, manap, mşrzalar,
Şaqaldarşn şajşadş,
Qalaj şaq kşekşerleş,
Uuz qşmşşşoja şajşaldş.
Qatqşşşq kycşp, duu şşşşp,

Uuz qəməzəyə vöj qəzəp,
 Eki-ekiden cərdəp,
 Cəg cəjət syjləp əlbəstə.
 Maldaşın cəzəvəj qəmrojup,
 Cəqəjdə topu torsojup,
 Şəldəndəşəp əz ərə,
 bəqəp kylyp qəlbəşat.
 Cəradaj əjəq əlbəşəp,
 Osoq ² osoq cəgəşəp,
 Cətəp icəg şumdarkən,
 Ac qurttarə qənbəşəp,
 „A...a...“ləşəp əlbəşat,
 Cəle quurəp ketti dəp,
 Kəcər uvaq cətti dəp,
 Əjəq oono, vəş oona, ³
 Aldə qacən etty dəp,
 Cəlip, cərtup ooz mənən,
 Tuş-tuştan qonuş cəlbəşat.

Kyrsə kyrs əjanə cətəlyp,
 Murutun sələp kərsynup,
 Yjdyn eesl səz səldə,
 Kəkirtəgin kətəryp:
 „— Aşajən qulaq saləyn dejt,
 Dalaj cəşqə vərđəm dejt,
 Pəjdəşən qacən kərəmyən,

² Osoq əjəq—Qəməzdən idişl.

³ Əjəq oona, vəş oona—ijul, avqus əjə.

Əryştə cətqən maldən“ dejt.
 Eriksem kənyl əcuuəyə,
 Baltər vəşik bəlam cəq,
 Məndan murun tim cərdym,
 bləjəqtuu ədam cəq.
 Tuuəandar cəman kərbəsən,
 Bul qəndaj dəp kyləsəən,
 Acəq əjtəm cəşəgəjəm,
 Qarə - cəşəq əp kərbən,
 Şaqəldəşən kəvi cəq,
 Mycəsəndə əəny cəq,
 Qonuşəjdən qəzənn ⁴
 Kyjəələp cərgən ərl cəq,
 Kirse - cəqsa ədərtyy,
 Cəzyndə əjman vər oqşəjt,
 Etə tiryu vöju əptyy,
 Vəşəp turəşən cəşə oqşəjt
 Cərcəvəşən, tələşən,
 Maləqə şəqtuu vələ oqşəjt,
 Eneş də kelbəttyy,
 Bər qəjəlduu cən oqşəjt,
 Cəməndəqqa vərəvəşən,
 Atəş qonur cəşəş ədam,
 Bər qumardən cəşəməşə,
 Vəgəşən malaj, qul qəlsəm“.

Şləsi vələk orqəşəşən,
 Kək qutəndaj qonqəşəşən,

⁴ Qonuşəj—Kylnərdən atəş, Orunəjdən qonuşu

Çanajaq murun qalibq ooz,
Kyrek tişl orsojıon.
Tyjdeک saqal ynkyr көz,
Qylicq murut çarajaq teş,
Terde olturqan qart topos,
Tyş көrgөndeј saldı sez.
„Ajtqanbа cыn aq tilek,
Aq tilekke miа tilek,
Ajaqы qandaj volorun,
Qudaj bilek, kim bilek,
Acыq-ajqыn çyre alvaj,
Eldi surap bile alvaj,
Bel mertinip çyrgөн caq,
Manapтыq barqы çojulup,
Adattыn dañqы çojulup,
Serpilip acыq cыja alvaj,
Ardaqtuu voluş çorunup,
Өñ tomajaq bir volup,
Bir өndyrge coşulup,
Oşolor vugyn kyc alыр,
Ajыbыn völyp ketken caq.
Padыşa qular taşыnan,
Ajыbыp şañduu caşыnan,
Kapital, төre, coңdordun,
Qыbсы çыjar çanыnan,
Cenderi tyşyp işinen,
Medelin dat basqan caq.

Өткөн kynden ajыbыp,
Өкym өksyp ajaықыp,

Çarqan attaj zыmьrap,
Qajran ubaq өtkөн caq,
Çaraluu quştaj vьrpьrap,
Bajaqы qubат vьtkөн caq,
Partijasы vaş volup,
Kedeјler vaşqa tap volup,
Bыlq өtkendi qattaşыр,
Komsomol azыр çazoјan caq.
Coңdoruna dattaşыр,
Andan aqыл aloјan caq.
Betl acыbыp çaştardыn,
Ujaty ketip qөzdardыn,
Kellnder qacvaj keltөndөp,
Ajal, erkek bir teñ dep,
„Aqыр zaman kelgen caq“
Qojcu-qoloñ vilgen caq,
Uşular tyryp qulaqты,
Çen—otdel çasap suraqты,
Azarqa salыр çyrvөsyn,
Çaşыbыn çajыр tuzaqты,
Saq voloјun inim çoluña,
Qoşulamыn ojuña.
Qарыbыnan cap etip,
Tyşvөsyn qarqan butuña.
Uqtuñbu tuuqan ditimdi,
Oңdosun qudaj işñdi,
Qoldon kelse dajarmыn,
Kөrsөtyp vardыq kycymdy“.
Arsar ajтыp aqысы,
Sыp ajaqты şimirdi.

Qarşıt qaqtan bir qulaq
„Men syjløjm“ dep temind:

„Qarija qarǵıp qalǵırsın,
Pajǵamsar ǵaǵqa varǵırsın,
Arsar syjlöp ar dajım,
Ǵaman adet alǵırsın.
Bajdın sunǵan bilegi,
Surap turǵan tilegi,
brıs aldǵ emespi,
„Tovokel“ dep kǵrǵly.
Iş ordunan yǵşǵej,
Ters ajlansa kelişǵej,
Ǵǵngǵ salat Kerimǵek.
Al emespi selskej,
Keñeşin acǵq salar dep,
Aǵıldǵ bizden alar dep,
Biz ǵumşarǵan ǵaǵtarǵa,
Qǵıjǵqtansaj varar dep,
Conduq tonun kijǵızdik,
Ardaqtar atǵa mingǵızdik.
„Kerimǵek ǵanduu ǵıǵıt“ dep,
Bir ajıldǵ bilǵızdik,
Ektınci şajloo kelǵence,
Selskej esep berǵence,
Bytkǵzǵıyz bul işti,
Kerimǵekke ep kelse.

Tamǵa vasıp ǵyzyǵe,
Maqul dep vajdın tillne,
Bǵşıp turǵan ǵaş alma,
Qǵz cǵrǵıǵıǵın yzyǵe,
Bajdın ǵolun saǵtoǵıǵo,
Alǵandarǵın aǵtoǵıǵo,
Şum Kerimǵek „qur“ dedi,
Zaksıǵe naj varǵanda,
„Syjısty“ dep qattoǵıǵo.
Daǵıǵ qǵmǵız icıştı,
Kǵp masele cecıştı,
Qol ǵarmaşıp anttaşıp,
„Bata-duba“ etıştı.
Qǵmǵız icyy ajaǵtar,
Ǵaj-ǵajǵna ketıştı.

Barǵıldar vajdın kılǵeny,
Mas bolup ıǵǵıp ǵırgǵeny,
Ǵarǵanattaj ǵalpaǵtar,
Kerimǵektin kelǵeni,
Tilci bolup duşmanǵa,
Usadasın berǵeni,
Baarǵ tekşi qattaldı,
Kǵkyrǵkke ǵattaldı,
Ǵmyrǵul yǵım bolǵom iş,
Ǵenǵǵendǵej saǵtaldı.

III BÖLYM

(Batrackom*)

Qajda malaj var bolso,
Qaltıraaj sanın ilyyge,
Kelişim çasap vaj menen,
Emgegin taqtap aeryyge,
El aralap qədbər,
Malajlar kərsə vurulup,
Angeme syjləp alarqə,
Qambyqqan kənylyn çazarqə,
Başcəsb kəlip malajdın,
Soovuna qaləp dalajdın,
Emgek çegen el bolso,
Ajbbın acəp alardın,
Erikvej iştep tan kynu,
Qəzmat ysty ar kynu,
Orumbaj çatqan çajloooqo?,
Keldi çetip bir kynu.
Malajlar tekşi kəlsin dep,
Arəzb bolso vərşin dep,
Kommunistər—komsomol,
Bir coşuluş qursun dep,
Qol cəqarəp bir çənden,
Bir ooz, bir səz tursun dep,
Uşul dep iştep çyrgənym,
Bilgizdi coəndun kəlgenin,

*) Al kə:de nər uəzəynda batrackomdu Qərqəzdar mələj-
lərdin boluşu dep də ajtəşcu.

Ajtəşəjan qavar çojlodu,
Çajloonun cacqən kəp çerin.

Qonqon yjynde

Qoj-qozular çurqurap,
Uj mөөөр, tөө burqurap
İlel qajtəp aptartın,
Çumşaq çel ojnop zərqərap,
Asmandaş çəldəzdar,
Əcyr, kyjgən şaməşə oqşop,
Ar qaj çerden çəltəldap,
Kəşəgələp çer bətin,
Kyygym kirdi tunçurap.
„Tigi kəlgen kim“ dedi,
— Batrackom al dedi,
Çanə qavar aluu ycyn.
Qanşaar menen el keldi.
Səzdən ulam—səz tuulup,
Syjləgən var şartəldap,
Ysty-ystynə kəp suroo,
Bərləmkəte şaqəldap,
Kerektyy çerge çoop bərip,
Kereksiz bolso mant bərip,
Ağemenin ajaşə,
Malajəşə keldi çaqəndap.

„Məna qəzəq aj şumduq,
Cəqətə dindən neet buzup,

Çaş saqıñnan soquñan,
Qara tımşuq çaş uluq,
Kelme keltir degensip,
Kempir-caldar kynkyldajt,
Tamşanoñansıp kee birl,
Birin-biri tyrtkylajt,
Uqmaqsan solup qaj birl,
Өzyncө syjlep ыlkylajt.
Qaldıratıp qazanın,
Qara qatın tirtildejt...
Et ыñыр, çep el ketti,
El uqtap, tañoña kez çetti,
Tañ atarda tattuu çel,
Ojoñon dep eldi termetti,
Kylın-kylın-kylındөp,
Kыndyn ыetti көryndy,
Balsal-nalsal naldыldap,
Çerge nuru tegyldy,
Çaşы-қызы nurlanıp,
Çerdin ыetti көrk menen,
Kөterdy көkke көnyldy.

Erte sajlap qulundu,
Çol qamona urundu.
Ajtıloñan meztıl şaşkede,
Çolqacө, qojcu соқuldu;
— Mənakej—al sul çerde,
— Соқулуş ыo'ot qaj çerde?
— Batrackom sul eken,

— Kyn tartıal emne eken?
— En aldında doklad,
Saqtaloñan ыrlar ajtblat,
Sьdьrьp sөzdyn qajmaoñın,
Sьnaj ajtıp көp çaoñın,
Qujuluşqan cөser til,
Terendetti ar çaoñın,
Sajьşqandaj betme-bet,
Kөzөj ajtıp vajların,
„Şьbr emes, cьn ız“ dep
Kerimбекtin qыloñanın,
Birden taldap dalilder
Tamьrın таар vatanın,
Orunvajоña çaoñыnp,
Zakondun çolun vuzoñanın,
„Өzy vajcы, vара qor,
Ojloqula sul çaoñın“
Dep serpip qol taştadı,
Bir qadam aloña attadı,
Başqalarь çamьrap
Өmyrquldu çaqтadı,
Er Өmyrqul sumsajьp,
Ansajьn arьş taştadı,
Elestetip turmuştu,
Kөp çyjөsyn baştadı.
Uqqan—bilgen көrgөynin,
Tap ycyn iştep çyrgөynin,
Uvaqtыluu qor volup,
Duşmandan zapqь көrgөynin,
Bir qьz ycyn qajojьrьp.

Buq bolup ici kygönyn,
Kerimbek şymşyk baj bolup,
Talaşp çatsa sygönyn,
Er Ömyrqul kyjaejay,
Erge een baştar ajoybssa,
Er şajmanyn kijbejal,
Er majdandan baş tartmaj,
Duşmanyn taanp allbejal,
Er tleği ekl emes,
Er taab ıcyn əlbəjay,
Erdi öz eli çaqtasa,
Er kycynə kirbejal,
Er emgegin berbese,
Erdi beker er dejal,
Er el suzbajt. el çaqtajt.
Er cavuuldan baş tartmajt.
Çoosun çentp alojanca,
Erdin çanb tunc tapmajt.

At orduna taj-tujaq,
Çaşnan minip kyn kecti,
brajbmsez qor turmuş,
Oşentip icip, çep keldi,
Çaş emyrdy: muq-sanaa,
Çə tumandaj tepsedi,
Kərengəly qoru bar,
Baj marqabat etsedi,
Ajlar-çaldar Ömyrqul,
Dem alıp bel cecədi—

Oşen etip çyrgen kyn
Elestep kəzden ketədi;
Məna bygyn kyn başqa,
Əzgərylgən kelbeti,
Saltanattuu coquluş,
Er kənylyn degdetti.
Oşonduqtan tolqundap,
Əzyn əzy termetti,
Qajrlar qalqə bolqon son,
Tizbejal sezdən bermetti.
Coquluş syrəp Əmyşty,
Əmyştyn kycyn kəryşty,
Çarqıldap mandaj çarəlp,
Qəzəl çəştar kylyşty,
„Qəraaqıləq aldə” dep,
Qəldattap toqtom cijişti,
Qərdaalə keldi çumuştun,
Kim çalojan dejt bul iştı,
Kel şajlajləq şəjəzə,
Baqtəluu çigit Əmyşty.

Tuurdaşp tujəun ucqandaj,
Cavəştə tulpar cəqqandaj,
Tavəşşəz çatqan tereñ kəl,
Tolqundap kəşyk cacqandaj,
Tavəleşp çygzə qan çyryp,
Zəryldajt aqqan zəmartaj,
Çyryp ketti Ömyrqul,
Qaraqoloqo tan atmaj.

VI BÖLYM

(Kylnar kytken kez)

„Orunbaj baj mal menen,
Çaqaça kelip qonuptur,
Qajran Kylnar, qajran qyz,
Bajoça ketmek woluptur.“
Dejt-dejt degen sez kycöp,
Alys ajtöp artyqça,
Qalp syjlögen el kycöp,
Çaqyn qaldy bolçoloço,
Degensip şum baj kycöp,
Kyjkədəj qyz çaş Kylnar,
Kyjyt tartöp al çydöp,
Ömyrqulun saqynböp,
Andan qabar qat kytöt.

Ötkön çajdyn icinde,
Qoj qoroonun cetinde,
Boloçon sezdyn maanist,
Çaş Kylnardyn esinde,
Çaldıraçan tunuq aj,
Kekty çirep ötkende,
Sojlop—çatöp şiberge,
Erikwej şır ceckende,
Ant ystynö ant berip,
Ömyrqul şart etkende,
Colpon balqöp cüqtö ele,
„Qolum qarmary qol berip,

Qat-qat qazam berdi ele,
Cüdaçan çanbı cüdaç tur,
Az kyn qaldy dedi ele.
Andan berı kör boldu,
Çaj orduna kyz qondu,
Çañbı sam taq bygyn,
Yc aj tooçuz kyn boldu,
Qabar berip qat çazbaj,
Ömyrqul qajda çorçoldu?
Çe unutup qaldıbbı,
Közy mändaj bolçon son,
Çe könyly qaldıbbı?
Qajçıbluu baş men şordon,
Bolboso nege keçiget,
Şır ajtöp emne ceçilet,
Sen ıjlasan, men da ıjlam,
Der emne ycyn ökmat,
Çe qaldıbbı menden taarbıbır,
Odono sezüm çoq ele,
Çe qaldıbbı özüm çañbıbır,
Şıldıncıbl oozum şoq ele,
Çoq-çoq qajdan taarbınsın,
Tarınsa nege çalbınsın,
Kökylüm şılap een çerde,
„Küköj“ der nege çaoçınsın,
Men ycyn qızmat qılam der,
Kyröşke qajdan çamınsın“
Der toloçonup qız turat,
Tamır muunu zırqırap,
Aynı zarın, köz çaşın,

Kim tekşeret, kim uşat?
Ketti qalem çorçolop,
Tura alwadım men cıdar?

Өlcölyy kyn etty dep,
Bolçorçon mezgil çetti dep,
Ajtbıǵır qorçon ant qana?
Eske alam ajtqan kepti dep,
Qız alıuucu qamınat,
İştin çajın bilgen son,
Çanına qatuu tijgen son,
Çaraluu çyrök Kılınardın,
Qawaçı qarıǵ salınat,
Qucaqtap alıp enesin,
Өksyr... өksyr... çalınat,
Tir bolup torço tıǵkən son,
Antwegende ne qılat,
İş adisin izdegen,
Өmyrqul qacan tabılat?
Tyndygy qular duşmandın,
Qazanı qacan saçılat?
Çaşbıacı qarındaş,
Qurbundan qabar alınat.

Mına mıntıp kyz çetti,
Sur wulut ojnojt asmanda,
Too-too waşın qar calıp,
Məngylənyr qatqanda,

Çep-car quurap qorçur,
Baqtın körky qacqanda,
El qonuşqa çajrıǵır,
Qoş qamın çep çatqanda,
Syldery bar syry çoq,
Kılınardı çajrıǵ basqanda,
Qızoça arnalojan bir qat bar,
Dep çazılojan „çaş çaroça“.

Bir kynı Kılınar burqurap,
„Baram dep kimge men cunaq“
Muñajır ıjlap turojanda,
„Qoj qarındaş çajrıǵıwa,
Kytkın Kılınar kyt cıdar,“
Dep bir çigit al surap,
Kənylyn acıp Kılınardın,
Qajta ketken ajılcılap,
Kynдық çoldon attanıp,
Өmyrqul çazojan qattı alıp,
Kelgen eken oşol er,
Bir qawarça şattanıp,
Elden wojun çaşırıp,
Qarındaşın saçırıp,
Pecatın wuzıaj pakettin,
Amanatın tapırıp,
„Me welgin alojın“ dep,
Kylıp ijdi qatqırıp,
Qat maanisin wilgence,
Qaltırıaj oqur kərgence,

Colpon közy çaltıldar,
Kylnar turat arıoşar
Al tñşajııq sñnajııq,
Qat sñrlarñn çarqtñr.

„Barsñdñ çañm Kylnarñm,
Arılsñn icten armanñ.
Çalorññd eşur talrñnoşan,
Çaş valapan quraşñn,
Körtñn veri kñrbñdñ,
Mensiz qantır çñdadñ?
Qoştoşur saşa ketkende,
Kör masele ceckende,
Ertkñej çatır syjleşur,
„Maqul-maqul“ deşkende,
Toluşuşoşan çaj ele,
Qadñrdar çyrgñn aj ele,
Eml vygyn kyz boldu,
Çaj vytyr salqñn kyn boldu.
Ojlobo çañm vaşqanñ,
Men ajtqandaj iş boldu,
Majdanşa çoşar vaq alır,
Maa da-saa da şart boldu,
Qattalır çatqan mundardñ,
Tñşqa cacaar caq boldu,
Aj Kylnarñm, kyn, ajñm,
Sen çydedñn vñlemin,
Qatuu coocur uşquman,
Tyşymde senl kñremyn,

Bajaşñdaj çarmaşar,
Erkin ojnor kylñmyn.
Tyñ qur emes, oşentip,
Men çañnda çyremyn,
Kelgenderden qavarlar,
Sen çaqqa qulaq tyremyn,
Syjlegñndyn vaarñ ajtat:
„Kylnarñn yzñej kyderyñ,
Biroq da, vozdojt, vñajt“ dejt.
„Icñne dartı sñvajt“ dejt,
Aj, Kylnarñm çyregym,
Ancalıq emne çydedñ?
Daşñ menin ajtarñm,
Al tñşaqşñn uşıurtur:
Menden kijin sen çaşqa,
Kör qñjñndıq volıptur,
Al qñjñndıq mojnunda,
Çñda çañm-çñdar tur,
Şek vñgtzñej ec kımge,
Aldar soolar çyryp tur,
Erteñ, vygyn varam der,
Çaloşan çoovıñ berip tur,
Qajçñ kökyl-qara çaş,
Saorñnoşan Kylaş qoloñ cac,
Men vaşoşñca aman tur...

Bir syjynyp, bir kylyp,
Ulutñnur, yşkyryp,
Uşul minut icñnde,

Bojuna toodoj kyc berip,
Denesi qəzəp ot volup,
Kənyly şat qoştounup,
Ujup çatqan murunqu,
Cerdyy qəjal toqtolup,
Acəlyp mandaj qavaoşb,
Tal-tal volup saamajb,
Ənesin kərgən əaladaj,
Erkelegen çaş uşul,
Çaş kənylyn degdetken,
Çiglt çazoğan qat uşul.

Qat qaloğan çoq ajaqsəz,
Bir top mezgl ətsə da,
Baj maqsatə voloğan çoq,
Toj qamən çep çyrşə da,
Cəndəqqa şəldən ətkən çoq,
Şənyəldaşəp kylyş da,
Çaldəraşəp tim boldu,
„Kəndyk“ dəp qudaj çazoğanəq;
El curuldap qubandə,
Orunəajdə qarmarda,
Baj yjynə cuu tyştə,
Çer qotorup əjdarda,
Alqəş çaadə sevelep,
Çaş Əmyrqul əaləanəq.

Uşul İştin qanşaarə,
Barlıq çerge taradə,
„Məna çiglt çarajt“ dəp,
Erdin kycyn sənadə,
„Ojon səqqan kəj qaşqa,
Cəndap işkə çaradə,
Cəndəq ycyn kyreştə,
Unutsajşəz viz anə,
Kytkəny, kyctyy səqqan son,
Kylnardən çoq armanə“
Çaş qana emes, caldarə,
Aqyl syrup əajqadə,
Certmekcler taqəldap,
Kyuge qoşup ərdadə,
Kyndə uşundaj çənışkə,
El qatarən cəndadə,
„Kəp çaşaoşən əaatə“ dəp,
Əmyrqulun şəjladə,
Aman-esen əar beken?
Anən kytkən Kylnarə.

Əmyrqul elge kelgenin,
Keltire syjləp bərgenin,
Uqqan eken çaş Kylnar,
Anəqtaj əajqap iş çənyin;
Qantse da bygyn kelet dəp,
Çəjəmədə surap əilet dəp,
Bəltə çajda kezdeşken,
Çerler da kəzge əlestəp,

Kylymsyrejt Kylnarь,
Er keläetin syröttep.

Şattanьp ojnop viz antia,
Çarьşьp cьmьcьq quuqanda
Qulun-tajdaj teişip,
Tajmanvaj kyreş quroqanda,
Çьt sinişip çaş caqtan,
Qanojanьvьz ecen sьrlaroq,
Çaşьn birge sьrdaşьm,
Kel degensijt qataroq.

Çajloodo maldь bir vaqqan,
Çambaştaj çatьp mundaşqan,
Aldejlep sizdi qadьr tyn,
Ecen çol appaq tañ atqan.
Ajavaj ojlop tamşanьp,
„Aman vol“ dep uzatqan.
Qandaj çanь qavar var,
Aldьda turmuş maqsattan,
Qoş kelipsiz degensijt,
Irettej syjlep bir vaştan.

Kөрөcdym sizdi көp boldu.
Ortodon ondot aj toldu,
Oorusuz onym sarqarьp,
Saoqьnьp çyrgeñ caq boldu.

Syjjynyn otu alьrap,
Өrttep varьp toqtodu.
Өskөndyk narьbь özyndө?
Araladьn көp çoldu,
Amansьzьbь degensijt,
Sozup qojup on çoldu.

Sanaluu көnyl acьlsьn,
Savьrsьz qajoqь basьlsьn,
Zьryldap sьzoqan qan çyryp,
Qubanьp çyrek balqьsьn,
Şattanuuqaj şart uşul,
Maqsatьn köldөj calqьsьn.
Baralьn varda tartьnvaj,
Qanat kyylөp talpьnoqan,
Kytсөñ keldim degensijt,
Kөrsөtyp qьzdьn vaqtьsьn.

Qaraşьp çal-çal eki көz,
Ulam cьqьpьp ьsьq sөz,
Orojuştaqan vulaqtaj,
Aqьp aqьl tygөngys,
Orolup ottu keñ qucaq
Өmyr voju vөlyngys,
Uvadasь cьn volup,
Qol qarmaşar uşul kez,
Qarqьradaj qalqьldap,
Qadьrliu çaştar ucar kez.

MAZMUNU

Beil

1. Saqaldı	5
2. Paqta talasında	19
3. Malcılar	24
4. Too çarında	29
5. Dokument	36
6. Mandat	39
7. Çeñ çeştar	45
8. Turdunun alymy	57
9. Ölym ystynde	64
10. Bir mycolym	68
11. Tigilgen tuu çarqıbajt	69
12. Bəj kəcesynde	72
13. Ömyrqul menen Kynar	76

Terygə 2/XI 37-ç. berildi. Basuuqa 13/XII 37-ç. qol qojuldu. Qaqaızdın formatı 70X110. Bir sasına tabaqla 54 800 tamqa. Bardıq 3¹/₂ sasma tabaq. Qırqızglavitt № Б-77. Qırqızmatbas № 229. (№ 090. Qazan, 1937-çyl). Zəkaz № 090
Tıraç 3000+125.

Qazan, Mislavskij kəcosy 9. Tatpollgraf.

20K

Ваазь 2 с. 60 т.
Миравазь 40 т.

30

4

1939

40